

Oponentský posudek na bakalářskou práci:

**Komplexní scénografický projekt opera Leoše Janáčka: „Věc Makropulos“
Michaela Semotánová**

V úvodu své bakalářské práce autorka velmi obsáhle popisuje tradici a historii inscenování této Janáčkovy opery u nás i v zahraničí od doby svého vzniku po současnost. V popisu vývoje své práce na zadaném úkolu se autorka svěřuje se svými prvotními obavami, pocity a dojmy ze zadaného úkolu, které byly z počátku smíšené a rozporuplné, hlavně možná i díky Čapkově a „moralismu“. První dojem, že se jedná o moralitu o nesmrtelnosti navíc s nezanedbatelným a všudypřítomným výchovným podtextem střídá po podrobnějším studiu a díky Janáčkově hudbě hlubší a intenzivnější zájem o problematiku celého díla.

V následujícím systematickém vyčerpávajícím seznamu snad všech důležitých inscenací vybrala dvě, které pravděpodobně i zhlédla. Jsou to tato představení: D. Radoka z roku 2014 v Janáčkově divadle v Brně a režijně scénograficko-dramaturgický projekt R. Wilsona v Národním divadle v Praze z roku 2010. S druhou jmenovanou také odvážně a erudovaně polemizuje. Kritizuje u ní hlavně dramaturgické zásahy, které vedou R. Wilsona ke zkratkovitému až komiksovému vyznění.

„To, co se naprosto nepovedlo je obsazení Soni Červené do hlavní role Elíny.“ Studentka v tom cítí zásadní dramaturgický problém celé Wilsonovy koncepce, který tak připraví diváka o jeden důležitý rozměr při výkladu role Elíny. Během celé práce časem vzniká vlastní názor na režijně scénografickou koncepci akceptující všechny dostupné inspirační zdroje, kde hlavní a stěžejní se stává myšlenka, rozhodnutí nahlížet příběh opery optikou (prizmatem) vědomí hlavní postavy Elíny Makropulos, jejíž svět se průběžně a důsledně hroutí a rozpadá. Logickou se zdá být inspirace monumentální architekturou, nekropolí, hřbitovů a mauzoleí, mající v sobě už obsaženu potřebnou vzcnost, majestátnost, vznešenost, monumentalitu, ale i morbidnost, chlad, sterilitu, pravouhlost a řád. Tyto, ale i další motivy a témata nachází v dílech architektů jako například A. Speer, O. Niemeyer, ale také J. Zázvorka. Inspirovala se také zásadně hudbou Leoše Janáčka její intenzitou, mohutností, monumentalitou i barevností. Proto absolventka hledá materiály a prostředky, které by odpovídaly požadavkům na vyprázdňenost až sterilnost, také mnohovýznamnost s možností až totální absolutní apokalyptické destrukce. Snaží se také o maximální využití světelného potenciálu pro dramatické svícení, volí proto v prvním jednání rozměrově naddimenzované do půlkruhu řazené luxfery připomínající jak pitevnu, mauzoleum, včetně pořádku milovné registratury. Chce využít světelných možností materiálů, které se nabízejí včetně siluet postav (řeší tak sbor objevující se v kontra světlech). Počítá i se stínohrou konstrukce scény.

V druhém jednání se půlkruhový půdorys opakuje, ale tvoří jej dlouhé, vysoké a rudé sametové šály, které jsou na mnoha místech průchozí a umožňují tak tajemné nástupy a odchody. Zakrývající vzadu stojící registraturu (luxfery). Mnohoznačný rudý interiér, připomínající něco mezi královským budoárem, opuštěným jevištěm nebo prostorem určeným k audienci pro několik vyvolených, který dotváří skromný mobiliář s honosným trůnem, běhounem z pravděpodobně jiné inscenace a velkým množstvím živých květin.

Třetí jednání tvoří částečně stržené rudé šály horizontu, tvořící na podlaze terén a tím dojem jakési snad postapokalyptické krajiny, který se ještě ve finále dotváří stržením zbývajících rudých šál. Pro přesné vyznění celého zamyšleného záměru je nutné zmínit

striktní dodržování a rozdělení postav na smrtelné a nesmrtelnou. To se projevuje nejen v dané choreografii nástupů a odchodů postav na jeviště, ale i v kostýmní koncepci, která vycházela hlavně z původního Čapkova textu oproti Janáčkovu libretu, kde je charakter ostatních postav s výjimkou Elíny výrazně ořezán v zásadě až na skoro epizodní role. Elína má několik převleků a prochází dramatickým vývojem, její kostým je stylizován a poznamenán jakoby mnoha historickými epochami napříč časem. Ostatní postavy jsou typizované civilní a situované cca do dvacátých až třicátých let.

Bakalářská práce je velmi zajímavá, čtivá, dokládající velkou znalost a zájem o téma. Vyznačující se notnou dávkou erudice a možná značnému množství času, který studentka práci věnovala, se jedná o práci rozsahem možná i převyšující nároky na tuto práci kladené. Díky tomu se vyznačuje logickou stavbou a stylizační vytríbeností textu, působící na mě velmi dobrým dojmem a doporučuji ji proto k obhajobě.

Přeji hodně úspěchů v další práci.

V Praze dne 4. 9. 2018

doc. Karel Glogr